

Wyrok z dnia 20 października 2009 r.

III KRS 13/09

1. Kognicja Sądu Najwyższego do oceny uchwały Krajowej Rady Sądownictwa obejmuje wyłącznie badanie, czy nie pozostaje ona w sprzeczności z prawem (art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. Nr 100 poz. 1082 ze zm.). Oznacza to, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do merytorycznego rozpatrywania kwalifikacji kandydata na sędziego.

2. Uchwała nr 7/07 Krajowej Rady Sądownictwa z 11 stycznia 2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych, nie wiąże jej adresatów. Mogą oni ustalać te kryteria samodzielnie.

3. Wszechstronne rozważenie przez Krajową Radę Sądownictwa wszystkich okoliczności sprawy w postępowaniu dotyczącym przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie sędziego oznacza w szczególności wzięcie pod rozwagę wyjaśnień zainteresowanego kandydata dotyczących negatywnych ocen formułowanych w stosunku do niego we wcześniejszych stadiach postępowania i ustosunkowanie się do nich w uzasadnieniu uchwały.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Małgorzata Gersdorf, Zbigniew Hajn (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 października 2009 r. sprawy z odwołania Mariusza A. od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa [...] z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie nieprzedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego

u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazał Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Uchwałą [...] z 7 stycznia 2009 r. Krajowa Rada Sądownictwa postanowiła, że asesor sądowy Mariusz A. nie zostanie przedstawiony Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w S. W uzasadnieniu uchwały Rada wskazała, że Mariusz A. urodził się 11 sierpnia 1977 r. w N.R. Po ukończeniu w 2002 r. studiów prawniczych i uzyskaniu tytułu magistra prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] w P. odbył w latach 2002 - 2005 aplikację sędziowską, kończąc ją egzaminem sędziowskim z wynikiem ogólnym bardzo dobrym. Dnia 1 listopada 2005 r. został mianowany asesorem sądowym z powierzeniem pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Rejonowym w Z., gdzie orzekał w Wydziale Karnym, Cywilnym oraz Rodzinnym i Nieletnich. Decyzją z 7 marca 2005 r. Minister Sprawiedliwości powierzył mu pełnienie czynności sędziowskich w Sądzie Rejonowym w S., w którym orzeka do chwili obecnej.

Mariusz A. zgłosił swoją kandydaturę jako jedyny kandydat na wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Rejonowym w S. Sprawozdanie z analizy jego pracy i orzecznictwa zostało sporządzone przez wizytatora do spraw rodzinnych, sędziego Sądu Okręgowego w P. Wojciecha H., który pozytywnie ocenił wiedzę zawodową kandydata, jak również merytoryczną stronę jego pracy orzeczniczej. Jednakże sędzia wizytator podkreślił nieterminowość w podejmowaniu pierwszych czynności w sprawach wpływających do referatu asesora A., co jego zdaniem, z uwagi na wielość i stopień uchybień w tym zakresie nie pozwala przyjąć, że daje on gwarancję właściwego wykonywania zadań sędziego sądu rejonowego. Opinię o pracy kandydata sporządził również sędzia wizytator do spraw karnych Maciej Ś., który ocenił go pozytywnie, stwierdzając, że posiada on wiedzę, umiejętności i doświadczenie, które dają podstawy do uznania, że będzie w przyszłości prawidłowo wykonywał obowiązki sędziego sądu rejonowego.

Kolegium Sądu Okręgowego w P. na posiedzeniu 6 października 2008 r. w jednogłośnie podjętej uchwale negatywnie zaopiniowało Mariusza A. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S. Na posiedzeniu Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów okręgu Sądu Okręgowego w P. 7 października 2008 r. na 92 obecnych i głosujących Mariusz A. uzyskał następującą liczbę głosów: 33 „za”, 40 „przeciw” oraz 19 głosów „wstrzymujących się”. Minister Sprawiedliwości w stanowisku z 21 listopada

2008 r. negatywnie ocenił tę kandydaturę. W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa 7 stycznia 2009 r. nie oddano na nią głosów „za”, oddano 15 głosów „przeciw”, przy braku głosów „wstrzymujących się”, wobec czego nie uzyskała ona wymaganej, bezwzględnej większości głosów.

Motywuując powyższe stanowisko Rada wskazała, że Zespół Rady, przedstawiając sprawę bez wniosku o powołanie asesora A., miał przede wszystkim na uwadze całokształt uchybień w jego pracy. Sprowadzały się one przede wszystkim do braku terminowości w podejmowaniu, zwłaszcza pierwszych czynności w sprawach przydzielonych do jego referatu. Bezczynność w wielu sprawach była kilkumiesięczna, sięgająca nawet w jednostkowych sprawach 7 miesięcy. Ta nieterminowość w podejmowaniu czynności, ich wielość i stopień uchybień były przyczyną negatywnej oceny pracy kandydata przez wizytatora sędziego Wojciecha H. Zespół miał również na uwadze fakt jednogłośnie negatywnego zaopiniowania kandydata przez Kolegium Sądu Okręgowego w P. oraz negatywne zaopiniowanie tej kandydatury przez Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów okręgu Sądu Okręgowego w P. Ponadto, negatywna ocena wynika również z negatywnej opinii Prezesa Sądu Okręgowego w P., który zaakcentował, że kandydat nie ma właściwych cech osobowościowych i charakterologicznych, jakie powinna posiadać osoba mająca pełnić służbę sędziowską.

W odwołaniu, sporządzonym przez adwokata, Mariusz A. zaskarżył uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa w całości, wnosząc o jej uchylenie i zobowiązanie do rzeczywistego rozpatrzenia jego kandydatury na stanowisko sędziowskie zgodnie z obowiązującym stanem prawnym i z uwzględnieniem uchybień powstałych we wcześniejszej fazie oceny, względnie o zobowiązanie do ponowienia lub uzupełnienia wcześniejszych ocen sędziego wizytatora, kolegium i zgromadzenia właściwego sądu, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Skarżący zarzucił uchwale naruszenie: (a) pkt 1.6 i 7 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa [...] z dnia 11 stycznia 2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych, przez niewłaściwe zastosowanie, co mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonej uchwały; (b) pkt 1.15 wyżej wymienionej uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w związku z wygasłym art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa i w związku z art. 57 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych (u.s.p.), przez niezastosowanie tych przepisów, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; (c) art. 114 § 5

u.s.p., przez jego zastosowanie, art. 305 § 4 k.p.k. i art. 5 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p., przez ich niezastosowanie, naruszenie art. 57 § 3 u.s.p. w związku z art. 58 § 1 i 2 u.s.p., przez ich niewłaściwe zastosowanie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; (d) art. 58 § 4 w związku z § 6 u.s.p., przez ich niewłaściwe zastosowanie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; (e) art. 57 § 6 u.s.p. w związku z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 marca 2002 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego, przez jego niezastosowanie oraz art. 58 § 4 u.s.p., przez jego niezastosowanie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; Ponadto skarżący zarzucił naruszenie: (f) art. 12 ust. 6 ustawy o KRS w związku z § 20 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa (rozp. o KRS) oraz postępowania przed Radą, przez jego niezastosowanie, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy; (g) § 23 rozporządzenia o KRS, przez jego niewłaściwe zastosowanie; (h) art. 60 u.s.p. w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KRS, przez ich niezastosowanie; (i) art. 61 § 1 u.s.p., przez jego niezastosowanie; (j) art. 2, 7 i 60 w związku z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Na wypadek nieuwzględnienia zarzutów (a) i (b) skarżący podniósł zarzut ewentualny, naruszenia: (k) art. 60 u.s.p. i art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KRS i art. 60 Konstytucji, przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Skarżący zarzucił także nieważność postępowania, wynikającą z pozbawienia go możliwości działania, tj. ustosunkowania się przed Kolegium do podniesionych wobec niego zarzutów, niedoręczeniu opinii Ministra Sprawiedliwości i pozbawieniu możliwości ustosunkowania się do niej, oparciu zaskarżonej uchwały na opinii Prezesa Sądu Okręgowego w zakresie cech charakterologicznych i osobowościowych odwołującego się, o której wyrażeniu skarżący powziął wiadomość dopiero z uzasadnienia uchwały, wreszcie na całkowitym pominięciu wyjaśnień złożonych przez uczestnika. W piśmie procesowym z 3 lipca 2009 r., wniesionym do Sądu Najwyższego 6 lipca 2009 r., skarżący przedstawił dodatkowe uzasadnienie zarzutów sformułowanych w odwołaniu.

Uczestniczące w postępowaniu Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA” wniosło o uwzględnienie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 13 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 100 poz. 1082 ze zm., powoływanej dalej, jako „ustawa o KRS”), sędzia albo osoba, której praw lub obowiązków dotyczy uchwała Rady wydana w indywidualnej sprawie, może odwołać się od takiej uchwały do Sądu Najwyższego, z powodu sprzeczności uchwały z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej. Prawo to, w odniesieniu do uchwały odmawiającej przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie sędziego zostało wprowadzone przez art. 1 ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. (Dz.U. Nr 54, poz. 440) zmieniającej ustawę o KRS z dniem 17 kwietnia 2009 r. w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 27 maja 2008 r., SK 57/06 (Dz.U. Nr 96, poz. 621, OTK-A 2008 nr 4, poz. 63), zgodnie z którym art. 13 ust. 2 zdanie drugie ustawy o KRS w zakresie, w jakim wyłączał tę możliwość został uznany, z dniem 5 czerwca 2008 r., za sprzeczny z Konstytucją.

2. Kognicja Sądu Najwyższego do oceny uchwał Krajowej Rady Sądownictwa obejmuje - zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o KRS - wyłącznie badanie, czy uchwała nie pozostaje w sprzeczności z prawem. Oznacza to, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do merytorycznego rozpatrywania kwalifikacji kandydata na sędziego. Z tego też względu, zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy o KRS, Sąd Najwyższy uchwałę Rady uchyla i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania albo odwołanie oddala; nie może natomiast jej uchylić i orzec co do istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2009 r., III KRS 10/08). Takie pojmowanie roli Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie znajduje także potwierdzenie w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 27 maja 2008 r. - pkt III 5 (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z 15 lipca 2009 r., III KRS 7/09). Trybunał, rozważając kształt kontroli sądowej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w kwestii przedstawienia kandydatury do powołania Prezydentowi RP, wskazał, że jej przedmiotem powinien być przede wszystkim formalny aspekt dostępu do służby, związany z przestrzeganiem jednolitych kryteriów i procedur postępowania, a nie sama ocena kwalifikacji czy też wiarygodności danej osoby z punktu widzenia kryteriów stosowanych w ramach tego postępowania. Kontrola sądowa nie stwarza więc podstaw do wkraczania w zakres kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa, ponieważ mogłoby to oznaczać naruszenie konstytucyjnych uprawnień i kompetencji Rady wynikających z art. 179 Konstytucji. Poddanie kontroli sądowej wyników postępowania przed Krajową

Radą Sądownictwa w takiej indywidualnej sprawie nie może natomiast znaczyć, że Sąd uczestniczyłby w decydowaniu o obsadzie określonego stanowiska sędziowskiego.

Należy też wyjaśnić, że - jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu rozważanego wyroku z 27 maja 2008 r. - uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawach przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie sędziego (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o KRS), są ściśle związane z rozpatrywaniem i ocenianiem kandydatów do pełnienia urzędu sędziowskiego, tzn. z zadaniem Krajowej Rady Sądownictwa określonym w art. 2 ust. 1 pkt 2 tej ustawy (pkt III 1. uzasadnienia). Rozpatrzenie i ocena kandydatury do pełnienia urzędu sędziowskiego jest bowiem koniecznym stadium postępowania mającego na celu podjęcie uchwały w przedmiocie przedstawienia takiego wniosku. W myśl art. 179 Konstytucji, sędziowie są powoływani przez Prezydenta, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (pkt III 4). Jest zatem oczywiste, że przedstawienie stosownego wniosku musi zostać poprzedzone rozpatrzeniem i oceną kandydatury. Pomimo więc tego, że ustawa o KRS ujmuje rozpatrzenie i ocenę kandydatury oraz przedstawienia Prezydentowi RP wniosku jako odrębne zadania Rady (art. 2 ust. 1 pkt 2 i 3), to uchwała w przedmiocie przedstawienia wniosku jest wynikiem wykonania obydwu tych zadań, co więcej, realizacja pierwszego z nich przesądza o treści uchwały. W rezultacie kontrola Sądu Najwyższego obejmuje badanie legalności całego tak ujętego postępowania przednominacyjnego.

Z powyższego wynika, że kontrola Sądu Najwyższego nad postępowaniem dotyczącym przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie sędziego obejmuje w szczególności ocenę, czy Rada przestrzegała w danym postępowaniu jednolitych kryteriów oceny kandydata i procedur postępowania, związanych z oceną kandydatury i przedstawieniem wniosku Prezydentowi. Ponadto, badanie, czy uchwała nie pozostaje w sprzeczności z prawem, obejmuje także kontrolę przestrzegania przez Radę innych wymagań prawnych, w tym np. ustawowych warunków powołania na stanowisko sędziego (art. 61 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm., powoływanej dalej, jako „prawo o u.s.p.” lub „u.s.p.”) oraz ogólnych reguł proceduralnych obowiązujących w postępowaniu przed tym organem, określonych zwłaszcza w art. 12 i 13 ust. 1 ustawy o KRS oraz w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa i

postępowania przed Radą (Dz.U. Nr 219, poz. 1623, powoływany dalej, jako „rozp.”).

Uznania sprzeczności uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z prawem nie uzasadniają natomiast naruszenia przepisów przez inne organy uczestniczące w postępowaniu przednominacyjnym. Rada powinna jednak, zgodnie z § 20 rozp., wszechstronnie rozważyć wpływ tego rodzaju naruszeń na przebieg postępowania, a zwłaszcza na opinie i oceny formułowane przez uprawnione organy w jego toku i podjąć uchwałę stosowną do wyników takiego rozważenia sprawy. Sąd Najwyższy może więc uwzględniać zarzuty odnoszące się do naruszeń przepisów we wcześniejszych stadiach postępowania jedynie w związku z zarzutem naruszenia przez Radę § 20 rozp.

3. Kwestia kryteriów oceny kandydata do pełnienia urzędu sędziowskiego była w szczególności rozpatrywana przez Trybunał Konstytucyjny w związku z wyrokiem z 29 listopada 2007 r., w sprawie SK 43/06 (Dz.U. z 2007 r. Nr 227, poz. 1680). W wyniku tego orzeczenia art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy o KRS, stanowiący, że Krajowa Rada Sądownictwa ustala kryteria oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych, został uznany za niezgodny z art. 60 Konstytucji RP i utracił moc z dniem 5 grudnia 2007 r. W uzasadnieniu tego orzeczenia (pkt III 4.) Trybunał wskazał, że Prawo o ustroju sądów powszechnych określa ogólne warunki, jakie muszą spełniać osoby powoływane na wymienione stanowiska, nie określa natomiast zasad selekcji kandydatów w sytuacji, w której o dane stanowiska ubiegają się dwie osoby lub więcej osób, które spełniają warunki ustawowe, a także, przewidując ocenę kandydatów na stanowisko sędziego, nie określa bliżej kryteriów tej oceny, co budzi zasadnicze wątpliwości z punktu widzenia art. 60 Konstytucji. Trybunał stwierdził również, że art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy o KRS, na podstawie którego w kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa leży ustalanie kryteriów oceny przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych kandydatów na stanowiska sędziowskie, narusza konstytucyjny wymóg, aby sprawy o istotnym znaczeniu dla realizacji wolności i praw konstytucyjnych były regulowane tylko w ustawie. Oznacza to, że podjęta na podstawie tego przepisu uchwała nr 7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11 stycznia 2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych nie wiąże jej adresatów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 lipca 2009 r., III KRS 7/09). Stwierdzenie to dotyczy uchwały nr

7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11 stycznia 2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych oraz stanowiska Rady z 12 stycznia 2005 r. w sprawie zasad dokonywania ocen kandydatów na stanowiska sędziowskie w wojewódzkich sądach administracyjnych.

Należy też podkreślić, że ustawodawca do tej pory nie zrealizował wskazanego przez Trybunał Konstytucyjny obowiązku ustawowego określenia kryteriów dostępu do stanowisk sędziowskich. W tej sytuacji, powstaje, zasadnicze dla oceny zasadności rozpoznawanego odwołania, pytanie o to, według jakich kryteriów, których przestrzeganie może podlegać kontroli Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie, Krajowa Rada Sądownictwa powinna rozpatrywać i oceniać kandydatury do pełnienia urzędu sędziowskiego. Przepisy ustawowe określają jedynie procedurę weryfikacji kandydata na stanowisko sędziego oraz „ogólne warunki, jakie muszą spełniać osoby ubiegające się o stanowiska sędziowskie”.

Procedurę przednominacyjną określają w pierwszej kolejności przepisy ustawy o ustroju sądów powszechnych (art. 56 - 59). Zgodnie z nimi o każdym wolnym stanowisku sędziowskim Minister Sprawiedliwości niezwłocznie obwieszcza w Monitorze Polskim. Każdy, kto spełnia warunki do objęcia stanowiska sędziego sądu powszechnego, może zgłosić swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziowskie w ciągu miesiąca od obwieszczenia. Kandydaturę na stanowisko sędziego sądu rejonowego zgłasza się prezesowi sądu okręgowego, który po stwierdzeniu spełnienia warunków do objęcia stanowiska przez kandydata, przedstawia jego kandydaturę właściwemu kolegium sądu, wraz z oceną jego kwalifikacji, oraz określa termin zgromadzenia ogólnego sędziów, na którym będzie prezentowana kandydatura, wraz z opinią kolegium o kandydacie. Zgromadzenie ogólne sędziów ocenia zgłoszonych kandydatów w drodze głosowania i przekazuje prezesowi właściwego sądu okręgowego wszystkie zgłoszone kandydatury, ze wskazaniem liczby uzyskanych głosów. Prezes przekazuje Krajowej Radzie Sądownictwa, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, ocenione kandydatury. Kandydata może zgłosić Radzie także Minister Sprawiedliwości. Minister zasięga od Komendanta Głównego Policji informacji o kandydatach, a następnie przedstawia kandydatury Krajowej Radzie Sądownictwa, wyrażając o każdym z kandydatów opinię wraz z uzasadnieniem oraz przekazując informację uzyskaną od Komendanta Głównego Policji. Dalsze postępowanie reguluje ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa, zgodnie z którą Rada rozpatruje i ocenia

przedstawione jej kandydatury i podejmuje uchwałę w sprawie przedstawienia lub nieprzedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie danej osoby na stanowisko sędziowskie.

Jak wynika z powyższego opisu, na poszczególnych etapach postępowania przednominacyjnego kandydat podlega kolejnym ocenom, a cała procedura kończy się rozpatrzeniem i oceną kandydatury dokonaną przez Krajową Radę Sądownictwa i podjęciem uchwały w przedmiocie jej przedstawienia Prezydentowi RP.

Jednym z elementów opisanego postępowania jest niewątpliwie ustalenie, czy kandydat spełnia warunki do objęcia stanowiska sędziego sądu rejonowego określone w art. 61 u.s.p. (ewentualnie - od 5 maja 2009 r. - w związku z art. 65 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz.U. Nr 26, poz. 157). Prawo o u.s.p. zalicza do nich posiadanie obywatelstwa polskiego i korzystanie z pełni praw cywilnych i obywatelskich, nieskazitelny charakter kandydata, ukończenie wyższych studiów prawniczych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu zawodowego magistra lub zagranicznych studiów prawniczych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej, zdolność, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, ukończenie 29 lat, złożenie egzaminu sędziowskiego lub prokuratorского oraz ukończenie aplikacji sędziowskiej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury lub pracę w charakterze asesora prokuratorского - co najmniej przez trzy lata przed wystąpieniem o powołanie na stanowisko sędziego albo spełnienie warunku pracy w charakterze asesora sądowego co najmniej przez 3 lata lub innych alternatywnych wymagań wskazanych w art. 65 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Warunki te mają jednak zasadniczo charakter wstępnych przesłanek zgłoszenia kandydatury i spełnienie większości z nich stwierdza w początkowej fazie postępowania prezes sądu, pozostawiając zgłoszenie bez rozpatrzenia w przypadku ich niespełnienia. Nie dotyczy to jednak warunku posiadania nieskazitelnego charakteru, którego spełnienie ocenia ostatecznie Krajowa Rada Sądownictwa.

4. Opisane wyżej warunki do objęcia stanowiska sędziego sądu rejonowego mają charakter minimalnych, wstępnych i niezbędnych do ubiegania się o stanowisko, lecz z reguły niewystarczających do jego objęcia wymagań. Jest to szczególnie widoczne w przypadku, gdy o dane stanowisko ubiega się kilku kandydatów. W takiej sytuacji występuje oczywista potrzeba stosowania dodatkowych warunków (kryteriów) oceny, pozwalających wyłonić najlepszego kandydata spośród osób spełniających wymagania wstępne. Jednak również wtedy, gdy, jak w niniejszej sprawie, o

stanowisko ubiega się jedna osoba, Krajowa Rada Sądownictwa, a we wcześniejszych fazach postępowania przednominacyjnego także inne wymienione w przepisach organy, muszą mieć prawo jej negatywnej oceny, gdy kandydat, pomimo spełnienia ogólnych warunków, nie daje dostatecznych gwarancji odpowiedniego wykonywania zadań sędziego, np. nie ma dostatecznych umiejętności prawniczych, osiągał w okresie asesury słabe wyniki w pracy, nie potrafił organizować pracy, współpracować z innymi osobami itp. Zgodnie z art. 60 Konstytucji RP, takie dodatkowe kryteria powinny być, jak trafnie wskazał Trybunał Konstytucyjny, określone w ustawie. Ustawodawca do tej pory nie zrealizował jednak tego obowiązku.

Wobec powyższego konieczne jest dokonanie wykładni przepisów dotyczących oceny kandydata na stanowisko sędziego w okresie od 5 grudnia 2007 r., tj. od dnia utraty mocy obowiązującej przez art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy o KRS w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 29 listopada 2007 r., w sprawie SK 43/06, do dnia ustawowego uregulowania tej kwestii, odpowiadającego konstytucyjnym wymaganiom określonym w uzasadnieniu tego wyroku. Należy przy tym podkreślić, że dotyczy to zarówno przepisów upoważniających i zobowiązujących do takiej oceny Krajowej Rady Sądownictwa, jak i przepisów odnoszących się do opiniowania we wcześniejszych stadiach postępowania przednominacyjnego. Zgodnie bowiem z trafnym stwierdzeniem Trybunału Konstytucyjnego zawartym w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku (pkt III 2), przepisy stanowiące podstawę wydania opinii mającej znaczenie dla podejmowania innego rozstrzygnięcia stanowią element regulacji procedury wydawania tego rozstrzygnięcia i są jednym z elementów jego podstawy prawnej. W rezultacie, dokonywana przez Sąd Najwyższy kontrola zgodności z prawem uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego obejmuje także zarzuty odnoszące się do akceptacji przez Radę wcześniejszych ocen, jeśli zostały one przyjęte z naruszeniem prawa (np. na podstawie kryteriów naruszających zasadę jednakowego dostępu do służby publicznej, z naruszeniem demokratycznych zasad głosowania w przypadku ocen kolegialnych itp.).

Tytułem wstępu do rozpatrzenia postawionego powyżej problemu należy stwierdzić, że orzeczenie przez Trybunał o niezgodności art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy o KRS z art. 60 Konstytucji, oznacza, ściśle rzecz biorąc, że Krajowa Rada Sądownictwa utraciła kompetencję do wiążącego prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych generalnego i abstrakcyjnego ustalania kryteriów oceny kwalifikacji na stanowi-

ska sędziowskie, stosowanych do sporządzenia przez nich na podstawie art. 57 § 3 u.s.p. ocen kandydatów. Poza zakresem sentencji tego wyroku pozostaje więc dopuszczalność dokonywania ocen kandydatów na podstawie dodatkowych (poza warunkami do objęcia stanowiska sędziego wskazanymi w art. 61 i nast. prawa o u.s.p.) kryteriów przyjętych przez same organy uczestniczące w postępowaniu przednominacyjnym. Jakkolwiek należy przyjąć, że docelowo kryteria te powinny być określone przez ustawę, to *de lege lata* konieczne jest uznanie uprawnienia tych organów do ich ustalania i stosowania. Pozostały bowiem w mocy przepisy nakładające na nie obowiązek prowadzenia postępowania i oceniania kandydatów do sprawowania urzędu sędziego, co bez stosowania tego rodzaju kryteriów byłoby niemożliwe. W odniesieniu do Krajowej Rady Sądownictwa do takich przepisów należy zwłaszcza: art. 179 Konstytucji, według którego sędziowie są powoływani przez Prezydenta, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KRS, zaliczający, jak już wcześniej wskazano, do zadań Krajowej Rady Sądownictwa rozpatrywanie i ocenę kandydatów do pełnienia urzędu sędziowskiego oraz art. 60 u.s.p., stosownie do którego Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury na stanowiska sędziów sądów powszechnych, w trybie określonym w odrębnej ustawie. Natomiast prezesowi sądu przysługuje prawo stwierdzenia spełniania przez kandydata warunków określonych w art. 61 § 1 pkt 1, 3, 4 oraz 6 i 7 ustawy o KRS i oceny jego kwalifikacji (art. 57 § 3 ustawy o KRS). Zakres kompetencji kolegium sądu, zgromadzenia ogólnego sędziów oraz Ministra Sprawiedliwości do oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie określają odpowiednio art. 57 § 3, art. 58 § 2 i art. 58 § 4 ustawy o KRS. Należy więc, pomimo że - jak zauważył Trybunał Konstytucyjny - ustawa nie przewiduje *expressis verbis* ustalania kryteriów *ad hoc* bez ich ujęcia w odrębnym akcie normatywnym, uznać, że prawo przyjęcia i stosowania dodatkowych kryteriów oceny zawiera się w ustawowej kompetencji do oceniania i dopuścić stosowanie - w koniecznym zakresie przyjmowanych przez Radę i inne wymienione organy - kryteriów oceny kandydatów. W obecnym stanie prawnym, powstałym w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 29 listopada 2007 r., ocena doboru tych kryteriów, a także znaczenie przywiązywane do poszczególnych kryteriów przy ocenie kandydatów pozostają zasadniczo poza, scharakteryzowanym wcześniej, zakresem kompetencji Sądu Najwyższego do kontroli legalności uchwał Rady, chyba że - jak wcześniej wskazano - naruszają one podstawowe zasady prawne, w tym szczególnie zasadę jednakowego dostępu do stanowisk sędziowskich i zasadę niedyskryminacji.

Rozważając problem kryteriów oceny kandydata do pełnienia urzędu sędziowskiego w sytuacji powstałej po wskazanym powyżej wyroku Trybunału, nie można również pominąć faktu, że w praktyce zasady i kryteria ustalone w uchwale nr 7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11 stycznia 2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych, są nadal stosowane w postępowaniach przednominacyjnych. Tak było również w postępowaniu dotyczącym odwołującego się w niniejszej sprawie. Zdaniem Sądu Najwyższego praktyka tego rodzaju jest dopuszczalna. Skoro bowiem, jak wskazano, prawo przyjęcia i stosowania dodatkowych kryteriów oceny wynika z ustawowej kompetencji organów uczestniczących w postępowaniu przednominacyjnym do oceniania kandydatury, to nie ma przeszkód do dobrowolnego stosowania zasad i kryteriów określonych w uchwale nr 7/2007. Wskazana praktyka ma nawet zalety. Wprowadza bowiem pewien element przewidywalności i jednolitości rozważanego postępowania w różnych sądach.

Wobec powyższego za nieuzasadnione należy uznać twierdzenie skarżącego, że w obecnym stanie prawnym, po utracie mocy prawnej przez uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa nr 7/2007, rozpatrywanie kandydatur na stanowiska sędziowskie może odbywać się tylko przy zastosowaniu minimalnych kryteriów z art. 61 i innych u.s.p. oraz związany z tym twierdzeniem zarzut naruszenia przez Radę art. 60 u.s.p., art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o KRS oraz art. 60 Konstytucji RP.

5. Należy wreszcie podkreślić, że w obecnej sytuacji, wynikającej z braku ustawowego określenia rozważanych kryteriów oceny kandydatów, szczególnego znaczenia nabiera kontrola przez Sąd Najwyższy przestrzegania przez Radę proceduralnych zasad postępowania w sprawach indywidualnych, w tym zwłaszcza zasady podejmowania uchwał po wszechstronnym rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz wyjaśnień uczestników postępowania, ustanowionej w § 20 ust. 1 rozp. Takie podejście Rady do spraw dotyczących obsady stanowisk sędziowskich ma zasadnicze znaczenie w istniejącej sytuacji, w której nie wiążą zasady i kryteria oceny ustalone przez Krajową Radę Sądownictwa, a ustawodawca nie uregulował tej kwestii w ustawie. Taki stan rzeczy, pomimo wskazanej wyżej pozytywnej praktyki dalszego stosowania tych kryteriów, wprowadza niepewność kandydatów do stanowisk sędziowskich co do wymagań, które powinni spełnić, a także niebezpieczeństwo arbitralności i dowolności postępo-

wania w tym zakresie, co z oczywistych względów zagraża niezawisłości sędziowskiej.

6. W świetle powyższych uwag Sąd Najwyższy uznał, że zarzuty zawarte w odwołaniu uzasadniają uchylenie zaskarżonej uchwały i przekazanie Radzie sprawy do ponownego rozpoznania. Najistotniejsze znaczenie dla takiego orzeczenia ma trafność zarzutu naruszenia § 20 ust. 1 rozp., przez jego niezastosowanie. Przepis ten, jak powyżej wskazano, zobowiązuje Radę do wszechstronnego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz wyjaśnień uczestników postępowania. U podstaw tej regulacji leży konieczność uwzględnienia przy podejmowaniu przez Radę uchwały zarówno interesu publicznego (potrzeb wymiaru sprawiedliwości), jak i słusznego interesu osoby, której uchwała dotyczy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2005 r., III KRS 2/05). Wszechstronne rozważenie przez Krajową Radę Sądownictwa wszystkich okoliczności sprawy w postępowaniu dotyczącym przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie sędziego oznacza w szczególności wzięcie pod rozagę wyjaśnień zainteresowanego kandydata, dotyczących negatywnych ocen formułowanych w stosunku do niego w opiniach podejmowanych we wcześniejszych stadiach postępowania przednominacyjnego i ustosunkowanie się do nich w uzasadnieniu uchwały w tej sprawie. Odnosi się to zwłaszcza do oceny kwalifikacji kandydata, sporządzonej przez prezesa sądu lub innego sędziego danego sądu albo sędziego wizytatora (art. 57 § 3 u.s.p. i § 23 ust. 1 rozp.), która stanowi punkt wyjścia do dalszego postępowania i z natury rzeczy w istotny, a najczęściej decydujący sposób oddziałuje na dalsze oceny podejmowane w jego toku.

Jak wynika z uzasadnienia kontrolowanej uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, o nieprzedstawieniu Prezydentowi wniosku o powołanie Mariusza A. do pełnienia urzędu sędziego zadecydowały następujące względy. Po pierwsze, całokształt uchybień w jego pracy, które sprowadzały się przede wszystkim do braku terminowości w podejmowaniu, zwłaszcza pierwszych czynności w sprawach przydzielonych do jego referatu, pod drugie, fakt jednogłośnie negatywnego zaopiniowania kandydata przez Kolegium Sądu Okręgowego w P. oraz negatywne zaopiniowanie tej kandydatury przez Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów okręgu Sądu Okręgowego w P., po trzecie, negatywna opinia Prezesa Sądu Okręgowego w P., który zaakcentował, że kandydat nie ma właściwych cech osobowościowych i charakterologicznych, jakie powinna posiadać osoba mająca pełnić służbę sędziowską. Zgodnie z tym co

wcześniej powiedziano kompetencja do oceny kwalifikacji i wiarygodności danej osoby z punktu widzenia kryteriów stosowanych w ramach postępowania przednominacyjnego przysługuje Krajowej Radzie Sądownictwa. Dlatego Sąd Najwyższy, nie kwestionując podanych wyżej powodów negatywnej uchwały, zauważa jedynie, że sposób ich przedstawienia w uzasadnieniu uchwały usprawiedliwia zarzut naruszenia § 20 rozp. W szczególności Rada w ogóle nie odniosła się do obszernego wyjaśnienia przyczyn występowania opóźnień w podejmowaniu pierwszych czynności, przedstawionego przez odwołującego się w piśmie z 5 stycznia 2009 r. zatytułowanym „Przemówienie w Krajowej Radzie Sądownictwa”. Ponadto, mówiąc o całokształcie uchybień w pracy asesora Mariusza A., Rada wskazuje jedynie na brak terminowości w podejmowaniu pierwszych czynności. Nie jest więc jasne na czym polega „całokształt uchybień”. Nieumotywowane jest także stwierdzenie, że kandydat nie ma właściwych cech osobowościowych i charakterologicznych, jakie powinna posiadać osoba mająca pełnić służbę sędziowską. Rada wskazuje, że taką ocenę cech kandydata przedstawił Prezes Sądu Okręgowego w P. Jednakże z protokołu rozmowy z Prezesem przeprowadzonej w siedzibie Krajowej Rady Sądownictwa wynika, że do opisu cech charakterologicznych można bezpośrednio odnieść jedynie jego wypowiedź, według której „Pan A. to ciekawa osobowość. Jest inteligentny. Nie ma w sobie pokory. Uważa, że wiele rzeczy mu się należy, w tym również nominacja na stanowisko sędziego.”. Rada nie odniosła się także do twierdzeń odwołującego się, zawartych w powołanym wyżej piśmie z 5 stycznia 2009 r., że zasadniczy wpływ na treść negatywnych ocen jego kandydatury miało toczące się przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne. Postępowanie to, co Sądowi Najwyższemu jest urzędowo znane, zakończyło się już po podjęciu zaskarżonej uchwały wyrokiem Sądu Najwyższego z 17 września 2009 r., SNO 62/09, uchylającym wyrok Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w Poznaniu i umarzającym postępowanie dyscyplinarne. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, między innymi, że odwołania Mariusza A. i jego obrońcy były o tyle zasadne, że wykazywały istotne mankamenty uzasadnienia zaskarżonego wyroku oraz przeprowadzonego postępowania dowodowego, uniemożliwiające akceptację zapadłego rozstrzygnięcia.

Pozostałe zarzuty podniesione w odwołaniu są bezpodstawne z następujących względów: - Zarzuty podniesione w pkt 2 (a) i (b) odwołania dotyczą naruszenia uchwały nr 7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa, która nie zawiera przepisów prawa materialnego lub przepisów postępowania w rozumieniu art. 398³ k.p.c., mającego,

zgodnie z art. 13 ust. 6 ustawy o KRS, zastosowanie do rozważanego odwołania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2009 r., III KRS 9/09). Niemniej jednak okoliczności wskazane na uzasadnienie tych zarzutów zostały przedstawione w stanowisku skarżącego zawartym w piśmie z 5 stycznia 2009 r. i w związku z tym powinny być przez Radę wzięte pod uwagę na zasadzie § 20 rozp., jednakże odwołujący się, formułując je nie powołał się na ten przepis; - Zarzuty wskazane w punktach 2 (c), (d), (e) oraz (g) dotyczą naruszeń prawa przez inne niż Rada organy uczestniczące w postępowaniu przednominacyjnym, co zgodnie z wcześniejszymi uwagami nie uzasadnia samo przez się zarzutu sprzeczności uchwały z prawem; - Zarzut naruszenia art. 60 u.s.p. w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KRS, sformułowany w pkt (h) odwołania opiera się na przekonaniu skarżącego, że Rada nie rozpatrzyła jego kandydatury, bowiem rozpatrzenie powinno polegać na zbadaniu danych zawartych w tych opiniach i dokumentacji, a następnie na wyrażeniu na tej podstawie własnej autonomicznej opinii, czego Rada nie uczyniła. Zdaniem Sądu Najwyższego wskazane przepisy są jedynie ogólną podstawą powierzenia Radzie zadania rozpatrzenia kandydatur na stanowiska sędziowskie i zarzut ich naruszenia uzasadniałaby dopiero odmowa rozpatrzenia kandydatury lub postępowanie zbliżone do niej w skutkach, czego w odwołaniu nie zarzucono. - Prezentowany w pkt (i) odwołania zarzut naruszenia art. 61 § 1 u.s.p., przez to, że Rada nie podała podstawy prawnej zaskarżonej uchwały opiera się na błędnym przekonaniu skarżącego, że tylko ten przepis mógł stanowić podstawę odmowy przedstawienia jego kandydatury Prezydentowi; - Przyczyny bezpodstawności zarzutu sformułowanego w pkt (k) zostały przedstawione wyżej w pkt 4 *in fine* uzasadnienia niniejszego wyroku; - Zarzut nieważności postępowania prowadzonego przez Krajową Radę Sądownictwa jest bezpodstawny choćby z tego względu, że odwołujący się nie wskazał przepisu prawa będącego jego podstawą. Dla porządku należy też wyjaśnić, że stosowane w tym postępowaniu przepisy prawa nie przewidują takiej sankcji.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy o KRS orzekł jak w sentencji.

=====